

زیارت امام علی بن موسی الرضا علیه السلام

دیداری مسرت بخش و غم‌زدای

دکتر محمد مهدی رکنی یزدی

انتشار شماره پاییز ۱۳۹۶ فصلنامه مشکوة مصادف با صفر ۱۴۳۹ ق است. چنان که می‌دانیم در بیستم این ماه، اربعین حسینی علیه السلام و در بیست و هشتم ماه، ارتحال پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و شهادت امام حسن مجتبی علیه السلام و در سی‌ام آن، شهادت غریبانۀ حضرت ابوالحسن الرضا علیه السلام واقع شده است.

به تناسب این رویدادها که با زیارت آن معصومان همراه است، به اختصار از زیارت و جمله‌ای پُر معنی از حضرت جواد علیه السلام در زیارت پدر بزرگوارشان یاد می‌کنیم تا هدیه‌ای باشد که زیارتی عارفانه را نصیب ما گرداند.

زیارت در اصطلاح، حضور یافتن در مشاهد و بقاع متبرک است با ادای احترام و سلام به پیشوایان دینی و خواندن زیارت‌نامه‌های مأثور و نماز و قرآن و دعا و ثنای پروردگار متعال.

شیعه بر پایه ادله متقن قرآنی و روایی و تاریخی بر این باور است که پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و عترت طاهره اش - که ائمه اثنی عشر معصوم و منصوب اند - حجت‌های حق تعالی و واسطه فیض و رحمتش می‌باشند. به این معنی که مشیت و حکمت آن ذات غیب الغیوب بوده که آن ذوات مقدس، خلیفه او در زمین باشند و راهبر به صفاتش؛ چنان که شیخ صدوق با استناد به آیه ۳۰ سوره بقره می‌نویسد: «خدای عزّ و جلّ پیش از آفرینش از خلیفه سخن می‌گوید، و این دلالت دارد که حکمت در [وجود] خلیفه از حکمت در

آفرینش مقدم است، و بدین دلیل است که بدان آغاز کرده است، زیرا او حکیم است و حکیم کسی است که موضوع مهم‌تر را بر امر عمومی مقدم دارد. و این تصدیق قول امام جعفر صادق علیه السلام است که می‌فرماید: حجت خدا پیش از خلق است و همراه خلق است و پس از خلق است»^۱.

این عقاید مستند در زیارت‌نامه‌های مأثور آمده است و خواندندش در مشاهد معصومان سبب ارتکاز در ذهن و تثبیت عقاید شیعه زائر می‌شود و یادآور مقامات روحانی و فضایل معنوی است که خداوند متعال به آنان عطا کرده، تا از فراموشی نام و سیره و سنتشان جلوگیری کند.^۲

علاوه بر این، خواندن زیارت‌نامه‌های رسیده از خاندان نبوت که ولیّ مُرشد ما به صراط مستقیم‌اند، مزید معرفت و محبت رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم و امامان از عترت وی را سبب می‌شود، و طبعاً و تبعاً به افزایش معرفت و محبت آفریدگار متعال می‌انجامد و هوَ المطلوب.

نویسنده در مراجعه اخیرش به بحار الانوار^۳، در زیارتی که از امام محمد بن علی جواد الائمه علیه السلام نقل شده، سلامی را دید که تاکنون ندیده و نشنیده بود و نظرش را جلب کرد: «السَّلَامُ عَلَيَّ فَرَحَةَ الْقُلُوبِ وَفَرَجَ الْمَكْرُوبِ»؛ سلام بر شادمانی و سرور دل‌ها و گشایش

۱. ابن بابویه، محمد بن علی، کمال الدین و تمام النعمة، ترجمه منصور پهلوان، دارالحدیث، قم، ۱۳۸۰، ص ۷.

۲. از نعمت‌هایی که خدای شکور به انبیای عظام عطا کرده و در قرآن ذکر شده، بر جا ماندن ذکر خیر و آوازه‌شان پس از فوت می‌باشد، که در سوره صافات و آیات ۷۸، ۱۰۸، ۱۱۹، ۱۲۹ می‌بینیم: «و تركنا عليه في الآخِرین»؛ و در میان آیندگان [آوازه نیک] او را بر جا گذاشتیم (ترجمه فولادوند). اهمیت این نعمت از این جهت است که خدمت‌هایی که برای هدایت قوم خود در نشر یکتاپرستی و فضایل اخلاقی کردند، با نام نیکشان بر جا می‌ماند؛ چنان که نام نیک دانشمندان و خدمتگزاران به فهم و فرهنگ بشر و نیکوکاران نیز باقی می‌ماند، بر عکس مردم عادی که رفته رفته از یاد می‌روند.

۳. رجوع شود به: مجلسی، محمدباقر، بحار الانوار، الطبعة الثالثة، ۱۴۰۳، کتاب المزار، ج ۱۰۲، ص ۵۵.

اندوه از غمگین.

قلم نویسندۀ توانایی ندارد که بلاغت و زیبایی آن تحیت را در ترجمه نشان دهد. همین قدر می‌تواند بگوید که به حضرت جواد علیه السلام مسرت روحی ای دست می‌دهد که یافتنی است نه گفتنی، و غم‌های عالم را از دلش می‌زداید، در حدی که زیارت پدرش را فرج و گشایش می‌یابد.

آیا ما هم از زیارت مَضجع مقدس امام ثامن و ضامن، سُرور دل پیدا می‌کنیم، تا همه غم‌هایمان در آن فضای معنوی از یاد رود و ارتباط قلبی مان با ولی خدا افزایش یابد؟